

Jónás Tamás

ÉBRESZTŐ*(Dedukció)*

A test is csupa hézag. Több úr, mint állomás.
 A lélek is megizzad. De mért is volna más?
 Emlékek, felejtések. Szakaszok, végesek.
 A biztos tévedés lett. Később még tévesebb.
 Akárhogyan merengek, nem emlékszem, mi volt,
 amikor én még gyermek, s fekete telihold,
 temető, utca, körszél. A hely bizonytalan.
 Talán visszaköszöntél. Akkor. Ma biztosan.
 Egészen egyszerűen: úgy ébredtem ma fel,
 mint vizes fa a tűzben, s szülői neveden
 szólítottalak kábán: anyu! A konyha zeng.
 Harmincévnyi hátrány. Odakint, idebent.
 Ajtó és ablak zárva. Huzatra nincs esély.
 Földre zuhantak tárgyak. S hozzád zuhantam én.

Liget, 2014/7.

Darvasi László

LIVIUS PROKUB BAL FÜLE*Kleist-átirat*

Azon a napon, amikor Kohl fafaragó és Menger kovácsmester összevekedtek a hetivásáron, a Herceg igazán elgondolkodott. Ahogy szokta, ilyenkor beharapta az alsó ajkát, és az ujjaival dobolt széke karfáján. Néha beleivott a borába, majd a kézfejét a szája elé emelve böffentett. A két garázdát hosszú tusakodás után tudták szétválasztani a poroszlók. Az egyik törvényember még a csuklóját is megsértette. Mindenesetre a Herceg, miután a semmirekellők az uradalmi fogdában kialudtak az őrjöngésüket, maga elé kérte őket. Még mindig tele voltak sebekkel, ruhájuk megtépve lógott, szájalmas látványt nyújtottak. A garázdák kábán pislogtak a véres ábrázatukból, láthatóan a legrosszabbra voltak fölkészülve. Csakhogy az intező legnagyobb meglepetésére a Herceg nem fenyegette meg őket. Nem kaptak botütést, és zárkába sem kellett vonulniuk, ahogyan az nemcsak logikus, de igazságos eljárás is lett volna, és még anyagi büntetést se róttak ki rájuk. Az intező legnagyobb meglepetésére valamennyi pénz is ütötte a markukat, a Herceg személyesen adta markukba a tömött bőrzacskókat, mondván, becsülik meg a garasokat, a gyógykezelésükre kapják. Azok meg továbbra is gyanakodva pislogtak, és sehogyan sem értették a dolgot. Hogyan is értették volna. És ahogy a fafaragó elvigyorodott, vér szaladt az állára, a vigyor fölszakította száján a friss varratozást.

Hiába gondolkodott el a Herceg, néhány nap múlva a tejes előtt kapott össze két tiszteletre méltó asszonyoság. A perlekedés szokásos odamondogatásnak indult, élesre köszörült asszonyi nyelvel, heves mutogatással, a tomporok dühödt, ám semmiképpen sem ügyetlen rázásával, minekutána a szavakat cselekmény követte, vagyis az asszonyok csúnyán megtépték egymást, ráadásul a civakodásba bekapcsolódtak szemtanúk is, úgymint a papné, az egyik tanácsos felesége, két kicsiny gyermek édesanyja, illetve Bergerné, aki hosszas könyörgés és rábeszélés után a napokban költözött vissza az urához, a borissza kádárhoz, továbbá egy vénasszony is, aki meglepő fürgeséggel ugrált a többiek között, és a meggyfabotjával mindig arra sújtott, aki éppen eléje került.

Mire a közeli csapszékéből összefutottak a férfiak, már tucatnyi asszony kiabált és lökdösődött a kereskedés előtt, ahol Holzer tej- és tőrökerekedő a kezét tördelve könyörgött a békességért. Az is milyen figyelemre méltó, hogy alig egy hét múlva ez a Holzer szólalkozott össze egy kováccsal, és törte be annak a koponyáját egy fedeles fémkriglivel, majd pedig éppen ez a kovács, fején az alaposan átverzett kötéssel, kötött bele egy lócsiszárba, aki pedig nem is idevalósi volt, és igazán nem érthette, hogy egy elveszett fülhöz neki mi a fene köze van.

A vita tárgya rendre egyetlen személy volt. Pontosabban csaknem minden esetben ő volt a veszekedés kiindulópontja, az ő neve, az ő, ha lehet így mondani, és miért is ne lehetne, munkássága.

Ez az ember költő volt, a neve Livius Prokub. Grünewaldi lakos, itt született, itt nevelkedett, nem betelepült volt. Kellemes modorú, sokat és élvezettel mesélő férfi, akinek viszont hiányzott az egyik füle. Méghozzá a bal füle. Livius Prokub sokat mesélt erről az elveszett bal füléről. És bizony nem mindig ugyanazt a történetet kanyarította szép, mélyzengésű hangján. Ha éppen nem húzott fejfödőt, és a haját is olyképpen fésülte, be lehetett látni a rózsaszínű, kacskaringós üregbe, ami egyáltalán nem keltett visszataszító látványt. Mintha egyenesen a költő agyába, a rímek, a költői képek, a hasonlatok birodalmába lehetett volna pillantani. Volt ott persze néhány keresetlen szőrszál, patanas, zsiradék és némi homály is. Ez nem tagadható.

Az az igazság, hogy a gyerekek olykor vették a bátorságot, és megkérték Livius Prokubot, hadd nézzenek bele a fülébe. Ő nevetve engedett az efféle tolakodásnak.

Ilyenkor arról mesélt a kicsiknek, hogy azzal a füllel ő csodás patakok csobogását, mesebeli erdők zúgását és boszorkányok keltette viharokat hall. És csaták moráját is hallja, melyekben hősök és árulók születnek.

Ezen csonka fül története több változatban keringett Grünewaldban, s hogy így alakult, az természetesen Livius Prokub kitarató és igazán magával ragadó poétai tevékenységének a következménye is volt. A fület érintő egyik változatban szó volt arról, hogy a charlottenburgiak elleni úgynevezett virslicsatában hagyta oda a fülét, így mentve meg magát a Herceget, akit ezért busás életjáradékkal honorálta a bátorságát.

Az éles nyelvű asszony nép inkább egy főlzarvazott férj dicstelen bosszújának történetét részesítette előnyben, aki, miután bódító po-

rokkal elkábította a költőt, megcsonkította, majd a levágott fület egy rózsarajzos, lipcsei díszdobozkában a feleség párnájára helyezte, aki lefekvéshez készülődve megpillantotta, s a fedelet fölpattintva természetesen, főképpen a szív alakú, a cimpába tűzött ékszerrel megismerte úgy a testrészt, mint annak a gazdáját, hosszú percekig sikoltott, hogy aztán a téboly hangtalan némaságába zárkózva tengesse boldogtalan, már csak a halált váró életét. Azonban az is jogos kérdés volt, hogy akkor már miért a füle lett a költőnek eltávolítva, nem pedig egyéb, a hűtlenségben sokkal inkább mérvadó szerepet vállaló testtagja, és erre éppúgy akadt érvek és ellenérvek, melyek utköztetése aztán ugyancsak ellenségeskedést szült.

Akadtt olyan grünewaldi, akinek arról volt tudomása, hogy a költőnek ez a csonka füle hallja a múltat. Hallja annak üzenetét és tanulságát. Mások a jövőt emlegették. Mert a jövő is üzen, szólít és figyelmeztet. E hibás fülbe kiált az angyal, ebbe súg intelmet az isten, de még az ördög is ebbe fröcsög gonosz kívánságokat.

Akárki akármit mondhatott, incidens incidenst követett. Az emberek valahogy mindig késztetést éreztek arra nézvést, hogy a Livius Prokub egyébként sehol sem található, tehát a hiánya által jelenlévő füle miatt összekapjanak. Sebek, sérülések, ficamok és sérülések keletkeztek e hiány miatt.

A Herceg végül magához szólíttatta a költőt, s a legjobb szándékkal igyekezett a lelkére beszélni. Mint mondta, nemigen érti, hogy egy elkótyavetyélt fül miként tud ekkora izgalmat, ilyen szenvedélyt és féktelenséget gerjeszteni, de hát ő, és a herceg elmosolyodott, gyógyíthatatlanul gyakorlatias elme, és ennek a kérdésnek a megválaszolása már a költészet fönnhatósága alá tartozik. Ő készséggel belátja. Igen, folytatta a Herceg, tudja, hogy a dolgok egy bizonyos része a valóságból van, és semmiképpen sem érez hajlandóságot, hogy feszegesse önnön létezésének határait. Az élet másik része azonban titok, megfoghatatlanság, álom, látomás, láz. Örület. Nyilván ezek összessége valamiképpen a költészet.

Tudja-e Livius Prokub úr, hogy a kovács úgy megverte azt a szerencsétlen lócsiszárt, hogy az már örök életre sántítani fog, ráadásul, mert a verekedésben leszakadt az egyik heréje, nemhogy a nemzőképessége, de a férfiasága is veszélybe került?!

A költő tudta. Megvonta a vállát, majd kijelentette, hogy éhes. Aznap még nem volt módja étkezni, és nyagot sóhajtott.

A herceg eltűnődött, beharapta az alsó ajkát. Dobolt az ujjáival. Megkérdezte, elkölti-e vele a költő az éppen esedékes ebédet. Fácán lesz, lyoni módra, fehérborban áztatva. És lesz sült dió, áfonyamártással, pálinkás pudinggal. S mert a poéta bólintott, a herceg már intett is a szolgálknak.

Ebéd közben árulta el, előtte a szájkendővel megtörölte a szája sarkát, hogy lenne egy ajánlata.

A költő szelíden bámult, letette a kést és a villát, és pedig?

Működik Brandenburgban egy kiváló orvosdoktor, bizonyos Helz, aki mindenféle sebészi eljárásokban avatott. Varrt vissza elvesztett végtagokat, ujjakat, orrot, az egyik betege, aki lábát kapta vissza, azóta szökdel. Ő, a herceg el tudná intézni, hogy a költőnek új füle legyen.

Viszont nem a régi, jegyezte meg fanyarul a költő.

Nyilván nem, bólintott a herceg, az minden valószínűség szerint egy másik ember füle lenne.

Annak az embernek nem hiányozna az a fül?, kérdezte a költő.

Meg lehetne oldani, gondolkodott a herceg, hogy egyáltalán ne hiányozzon.

Érti, mondta a költő, és újabb hússzeletet emelt a tányérjára. Megtörölte a száját. Kortyolt némi bort, öblögetett. Nehéz osztrák bor volt, valami kései Merlot.

Más fülével ékeskedni nem ildomos, mondta aztán.

Nem bizony, tűnődött a Herceg, viszont, tette hozzá halkán, ő lassan arra az elgondolásra jutott, hogy a saját fületlenségünkkel sem.

Minek kérkedni azzal, ami nincsen?!

A költő gondolkodott, azt akarja Herceg úr, hogy találjam meg az elveszett fülem?

Jaj, dehogyan is! Isten ments attól, nevetett a Herceg. Aztán intett a szolgálknak.

Az ítélet szerint a költő a Herceg életére tört. Nem is volt tárgyalás. Illetve volt, csak olyan kutyafuttában tartották meg, még vizet se vittek a terembe. A költőt halálra ítélték. Az ítéletet végrehajtották, a dolog nyilvános volt, kiabálni, énekelni, beszélni, sugdolózni nem lehetett.

Néhány órával az esemény után a Herceg magához intette az intézőt. Megkérte, kuporodjon le mellé az arabmintás szőnyegre. Az intéző úgy is tett. Puha volt a szőnyeg, jólesett az ülepének. A Herceg csizmájának még vérszaga volt. Az úr tűnődött kicsit, majd simogatni kezdte az intéző haját. Nem volt olyan dússzövésű, mint a költőnek, de

haj volt, és egy látó, halló emberi fejhez tartozott. Az ablak párkányán gerle járkált, most megállt, pislogott befelé, billegett a feje.

Úgy van ez, fiam, szólta a Herceg, ha nyugtalankodik a szem, a fül vagy a száj, egyszerűen a fejet kell eltávolítani.

Akkor megnyugszik minden, ami kicsinységekkel foglalkozik, és ahogy simogatta az intéző fejét, eltűnődött, és beharapta az alsó ajkát.

Jelenkor, 2014/7-8.